

## Những chỉ dẫn căn bản về kỹ thuật xem tranh

Chương này giới thiệu một cách khái quát các khía cạnh cần xem xét trong hoạt động vẽ tranh, sau đó đưa ra một số chỉ dẫn cụ thể về kỹ thuật xem tranh.

Các khía cạnh cơ bản cần lưu ý trong quá trình phân tích tranh gồm các bước: *Quan sát khi trẻ vẽ tranh; Thu thập thông tin khi trẻ vẽ xong; và cuối cùng là xem-phân tích và diễn giải các bức tranh.*

- Quan sát khi trẻ vẽ tranh:

Đây là một dạng thu thập thông tin bổ sung cho trải nghiệm hình vẽ. Các thông tin thu được mang tính chủ quan. Vì vậy việc quan sát phải theo những tiêu chí nhất định để tránh những suy diễn từ người quan sát.

- Tốc độ vẽ: bộc lộ xu hướng nhân cách hướng nội hay hướng ngoại, chủ động hay thụ động – kém thích nghi.
- Trình tự vẽ, thứ tự các bộ phận: thể hiện vấn đề của trẻ có liên quan tới bộ phận vẽ trước-sau, mối quan hệ, sự quan tâm ít hay nhiều...
- Sự tẩy xóa, thay đổi chủ đề, nội dung: khi vẽ trẻ tẩy hay xóa bỏ phần nào đều nói lên trẻ đang có vướng mắc, khó khăn tâm lý ở nội dung/chủ đề đó.
- Độ tập trung: thể hiện mức độ chú ý hay phân tán sự chú ý của trẻ trong khi vẽ. Ngoài ra nó còn thể hiện mức độ độc lập, tự chủ của trẻ trong hoạt động.

....

- Lưu ý ghi chép những bình luận của trẻ trong khi vẽ tranh.

Trong khi trẻ vẽ, nhà tâm lý sẽ quan sát, ghi chép tỉ mỉ hành vi của trẻ và những nhận xét của mình. Nhà tâm lý chỉ trả lời mọi câu hỏi của trẻ mà không chuyển trò khi trẻ đã hoàn thành công việc của mình, nhà tâm lý sẽ đặt những câu hỏi hoặc sử dụng trải nghiệm liên quan đến sản phẩm trẻ vừa hoàn thành và phải hướng tới việc làm cho trẻ đưa ra giải thích, nhận xét về những gì trẻ đã thể hiện.

- Thu thập thông tin khi trẻ vẽ xong:

Những thông tin thu được thông qua trò chuyện sau khi trẻ hoàn thành bức tranh là quan trọng, nó cho phép làm rõ tâm tư của trẻ được phóng chiếu vào bức vẽ và gợi ý, giải thích thêm những thông tin mà trẻ muốn bày tỏ. Vì vậy các hoạt động dưới đây cần được thực hiện trong tiến trình phân tích tâm lý của trẻ em qua tranh vẽ.

Trò chuyện là một kỹ thuật quan trọng được sử dụng sau khi trẻ vẽ xong. Câu chuyện với các nhân vật, sự kiện trong tranh giúp tăng cường hiểu biết về trẻ và cuộc sống nội tâm của trẻ. Trong tham vấn, vẽ tranh đôi khi được nhìn như một công cụ gián tiếp giúp trẻ chia sẻ nhiều hơn thế giới nội tâm của chúng. Người trợ giúp mượn từ hình vẽ cây, vẽ nhà hoặc vẽ các nhân vật trong tranh để khám phá tâm lý của trẻ như:

- Em cảm thấy thế nào về bức vẽ của mình?
- Cái cây này/đứa trẻ này sống một mình hay sống với những cây khác/người khác?
- Sức khỏe của cây này/đứa trẻ này như thế nào? Chỗ nào trên hình vẽ thể hiện như vậy?
- Cái cây này/đứa trẻ này có điều gì buồn bực? Nếu có thì đó là điều gì?
- Cây này/đứa trẻ này mạnh mẽ hay yếu đuối? Chỗ nào trên hình vẽ thể hiện điều này?
- Cái cây này/đứa trẻ này có điểm gì giống với em? Điều gì khiến em nghĩ như vậy?

- Xem tranh:

Khi phân tích một bức tranh cần lưu ý tới khía cạnh nội dung và hình thức hiển thị trên tranh. Một số chỉ dẫn cụ thể như:

- Nội dung hiển thị:
  - + Chủ đề bức tranh (ấn tượng tổng thể trước khi đi vào chi tiết)
  - + Kích thước hình vẽ và mối quan hệ giữa các yếu tố, sự vật

- + Đặc điểm của từng yếu tố
- + Nhân vật - con người
- + Chất lượng của sơ đồ cơ thể
- + Khả năng biểu đạt bản thân trên hình vẽ
- Hình thức hiển thị trên bức tranh:
  - + Nét vẽ, lực ấn
  - + Màu sắc
  - + Vị trí không gian của hình trên tờ giấy
- Diễn giải, trình bày:
 

Trên cơ sở một bức tranh thực tế, cần diễn giải, trình bày những giả thiết về bức tranh theo xu hướng sau:

  - Miêu tả thực tế chung nhất, khái quát nhất bức tranh nhằm trả lời câu hỏi: Nó như thế nào?
  - Miêu tả những điều tri giác được trên tranh thể hiện sự khách quan, khả năng quan sát của người trợ giúp. Điều này khác với việc chúng ta miêu tả kinh nghiệm của mình về vấn đề của trẻ. Miêu tả thực tế giúp tránh được sự phát biểu định kiến hay áp đặt quan điểm cá nhân lên hình vẽ của trẻ.
  - Lý giải nội dung của bức tranh theo công cụ phân tích tranh đã được các nhà tâm lý học xây dựng và đã được biểu tượng hoá.

Việc lý giải tranh vẽ nhằm trả lời cho câu hỏi: vì sao nó lại như thế? Việc này nên chỉ được đưa ra sau khi đã miêu tả các dấu hiệu nhìn thấy trên tranh.